

بررسی نقش نظام بانکی در ایجاد اشتغال در بخش های مختلف اقتصادی

مطالعه موردی: استان زنجان

نویسنده: اکبر کشاورزبان پیوستی

کارشناس ارشد اقتصاد، بانک سپه، Peyvasti@gmail.com

۱) مقدمه

بیکاری، یکی از بزرگترین چالش های کنونی اقتصاد ایران است و مطالعات نشان می دهند که تنها از طریق افزایش سرمایه گذاری می توان بیکاری را کاهش و بهره وری را افزایش داد (Barnes and Other, ۱۹۹۹). از سوی دیگر، بازارهای مالی سازمان یافته و یکپارچه، نقش برجسته ای در تشکیل سرمایه دارند و فقدان آن ها به عنوان یکی از مهم ترین دلایل عقب ماندگی کشورها محسوب می شود (رنانی، ۱۳۷۶: ۲۴۵).

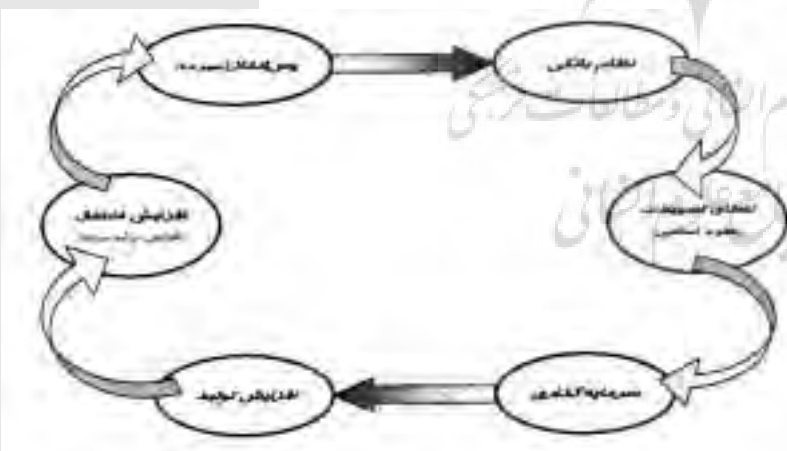
تاریخ تحولات اقتصادی جهان، سرمایه را به عنوان یکی از مهمترین عناصر رشد و توسعه قلمداد کرده و مکاتب اقتصادی مختلف هم انباشت سرمایه (سرمایه گذاری) را از اصول بنیادین خود محسوب کرده اند. سرمایه به علت محدودیتی که دارد، مورد توجه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه بوده است، لیکن کمیابی سرمایه در کشورهای جهان سوم بیشتر می باشد و دلیل اصلی آن هم فقدان بازارهای مالی کارآمد جهت سازماندهی سرمایه های اندک مردم است. بدنه کارشناسی دولت با درک اهمیت بازارهای مالی منطقه ای در رشد و توسعه متوازن، در فصل ساماندهی بازارهای مالی برنامه های توسعه، راه اندازی بورس های منطقه ای، خصوصی سازی و ایجاد فضای رقابتی بانک ها را مورد تأکید قرار داد. در این مطالعه نقش حیاتی بانک ها در ایجاد اشتغال (به صورت مطالعه موردی در استان زنجان) بررسی شده و تنگناهای موجود در این زمینه معرفی می شود. این امر با توجه به عدم حضور سایر نهادهای مالی در استان ها و همسویی سیاست های اشتغال زایی دولت با عملکرد تسهیلات اعطایی بانک ها، از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است. به عبارت دیگر، یکی از اقدامات سیاست پولی در استان ها که منجر به افزایش اشتغال می شود، هدایت صحیح و منطقی تسهیلات اعطایی بانک ها به بخش تولیدی و مولد است. نتایج این مقاله در افزایش کارایی تسهیلات اعطایی به بنگاه های اقتصادی زودبازده و کارآفرین اهمیت زیادی دارد، به ویژه به توجه به این که در دولت نهم تأکید ویژه ای بر آن می شود و بانک ها هم از سال ۱۳۸۶ مکلف هستند که ۵۰ درصد منابع خود را به این بنگاه ها اختصاص دهند.

۲) مبانی نظری

برای یافتن روابط نظری بین تسهیلات اعطایی و سطح اشتغال، بایستی مدل های رشد را مورد بررسی قرار داد. به عبارت دیگر، مهمترین مسأله در مورد مباحث تئوریک تحقیق، رابطه حجم پس انداز مردم و رشد اقتصادی (تولید) است که در مدل های رشد نهفته است. پژوهش حاضر آن بخش از سطح پس انداز مردم را در نظر می گیرد که از طریق نظام بانکی جمع آوری شده و با اعطای تسهیلات در قالب عقود اسلامی، به سرمایه گذاری تبدیل شده و رشد اقتصادی یا افزایش سطح تولید ناخالص ملی را به ارمغان آورده و در نهایت موجب افزایش سطح اشتغال در جامعه می شود. این فرایند در شکل شماره یک به تصویر کشیده شده است. به دلیل اختصار بخش مبانی نظری، از مطرح کردن مدل های رشد خودداری شده است.

شکل شماره یک

فرایند تأثیر تسهیلات بانکی بر سطح اشتغال

۳) تجزیه و تحلیل آماری^(۱)

در انجام طرح پژوهشی بررسی نقش بانک ها در ایجاد اشتغال، از روش توصیفی، تحلیلی و اقتصاد سنجی استفاده شده و در جمع آوری اطلاعات و آمار نیز از روش های مطالعه اسنادی (کتابخانه ای) و مطالعه میدانی (پیمایش) استفاده شده است. برای انجام روش توصیفی و تحلیلی، از سامانه های

با اعمال سیاست های متنوع و با قویتر کردن اهرم های نظارتی، می توان تسهیلات بانکی را به سمت تولید واقعی سوق داد و سطح اشتغال را بالا برد.

تنها از طریق
افزایش سرمایه
گذاری می‌توان
بیکاری را کاهش و
بهره‌وری را افزایش
داد و بازارهای مالی
سازمانیافته و
یکپارچه هم نقش
برجسته‌ای در
تشکیل سرمایه
دارند.

ضریب متغیر تولید (LY): این ضریب بالاترین مقدار را در بین ضرایب برآورد شده معادله تقاضای کار داشته و در سطح اطمینان بالای ۹۵ درصد معنی دار است. بالا بودن این ضریب نشان می‌دهد که سطح درآمد کسب شده از واحد تولیدی، نقش اساسی در ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی استان زنجان دارد. بر این اساس، متولیان امور اشتغال در استان و کشور بایستی تمام تلاش خود را برای افزایش درآمد کشاورزان بکار ببرند و با توانمند نمودن مالی بخش خصوصی، زمینه‌های لازم را برای کاهش بیکاری فراهم نمایند. به نظر می‌رسد که یکی از روش‌های توانمند نمودن این بخش، رساندن قیمت محصولات آنها به قیمت‌های واقعی و در برخی موارد قیمت جهانی است.

ضریب متغیر تسهیلات اعطایی نظام بانکی (LF): ضریب تسهیلات اعطایی در تابع اشتغال در سطح اطمینان ۹۰ درصد معنی دار بوده و نشان می‌دهد که بعد از متغیر درآمد، بالاترین تأثیر را بر اشتغال دارد. ویژگی مهم این متغیر، قابلیت کنترل آن است، یعنی با اعمال سیاست‌های متنوع و با قوی‌تر کردن اهرم‌های نظارتی، می‌توان تسهیلات بانکی در استان زنجان را به سمت تولید واقعی سوق داد و سطح اشتغال را بالا برد. این موضوع با روی کار آمدن دولت نهم با شدت بیشتری پیگیری می‌شود که امید است با نظارت‌های لازم به اهداف مورد نظر دست یابد.

تأکید بر موضوع نظارت در این قسمت به این دلیل صورت می‌گیرد که با کاهش نرخ تسهیلات بانکی، به ویژه در بخش کشاورزی، رانت اخذ تسهیلات بانکی بیشتر می‌شود و بدیهی است که افراد سودجو همانند سنوات قبل (حتی با شدت بیشتر) تسهیلات را در بخش کشاورزی اخذ نموده و در بخش‌های سودآوری بکار می‌اندازند و این امر نه تنها مشکل بیکاری استان را حل نخواهد کرد، بلکه بر معضلات اقتصادی نیز خواهد افزود.

۳-۱-۲) مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات

Word و Excel استفاده شده و برای روش‌های آماری و اقتصاد سنجی طرح، از سامانه‌های Eviews.3 و SPSS استفاده شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات در سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات صورت می‌گیرد. در هر یک از بخش‌های مورد مطالعه، تابع نیروی کار برآورد شده و عوامل مهم مؤثر بر ایجاد اشتغال در استان زنجان معرفی می‌شود.

۳-۱-۳) بخش کشاورزی

۳-۱-۳-۱) برآورد تابع تقاضای نیروی کار برای بخش کشاورزی استان زنجان: برآورد تابع تقاضای نیروی کار در بخش کشاورزی استان زنجان، نقش تسهیلات اعطایی بانک‌ها در ایجاد اشتغال را نشان می‌دهد. در این تابع، تعداد کارکنان به عنوان متغیر وابسته مدل مطرح بوده و عوامل درآمد، سرمایه، دستمزد و تسهیلات اعطایی نیز به عنوان متغیرهای مستقل مدل می‌باشند. با توجه به اینکه واحد اندازه‌گیری متغیر وابسته (نفر) و متغیرهای مستقل (ریال) متفاوت است، لذا برای برآورد مدل با ضریب اطمینان بالا، از متغیرهای مدل لگاریتم گرفته شد. با انجام آزمون‌های مختلف برای برآورد تابع تقاضای نیروی کار، بهترین تابع برآورد شده به شرح زیر بدست آمد:

$$LN = -0.145 + 0.139LY + 0.195LF \quad (1)$$

$$t \quad (-2/1) \quad (3/1) \quad (1/75)$$

$$R^2 = 0.79 \quad F = 17/5$$

که در آن:

LN: لگاریتم نیروی کار

LY: لگاریتم تولید (درآمد)

LF: لگاریتم تسهیلات اعطایی بانک‌ها

مدل (1) دارای توضیح دهندگی قابل قبول (۰/۷۹) بوده و

کل مدل در سطح بالایی پذیرفته شده است.

**ضریب تسهیلات
اعطایی در تابع
اشتغال، بالاترین
تأثیر را بر اشتغال
دارد.**

صنعت استان زنجان: برآورد تابع تقاضای نیروی کار در بخش صنعت استان زنجان، نقش تسهیلات اعطایی بانک‌ها در ایجاد اشتغال را نشان می‌دهد. با انجام آزمون‌های مختلف برای برآورد تابع تقاضای نیروی کار، بهترین تابع برآورد شده به شرح زیر بدست آمد:

$$LN = -0.089 + 0.182LY + 0.089LF - 0.132LK$$

$$t: (-0.8/8) \quad (0.6/6) \quad (1.1/7) \quad (-3.1/8)$$

$$R^2 = 0.90 \quad F = 79.6$$

که در آنجا:
LN: لگاریتم نیروی کار
LY: لگاریتم تولید (درآمد)
LF: لگاریتم تسهیلات اعطایی بانک‌ها
LK: لگاریتم سرمایه
مدل (II) دارای توضیح دهنده‌گی قابل قبول (0.90) بوده و کل مدل در سطح بالایی پدیده شده است.

ضریب متغیر تولید (LY): این ضریب بالاترین مقدار را در بین ضرایب برآورد شده معادله تقاضای کار داشته و در سطح اطمینان بالای ۹۵ درصد معنی دار است. بالا بودن این ضریب نشان می‌دهد که سطح درآمد کسب شده از واحد تولیدی، نقش اساسی در ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی استان زنجان دارد. بر این اساس، متولیان امور اشتغال در استان و کشور بایستی تمام تلاش خود را برای افزایش درآمد صنعتگران بکار ببرند و با توانمند نمودن مالی بخش خصوصی، زمینه‌های لازم را برای کاهش بیکاری فراهم نمایند.

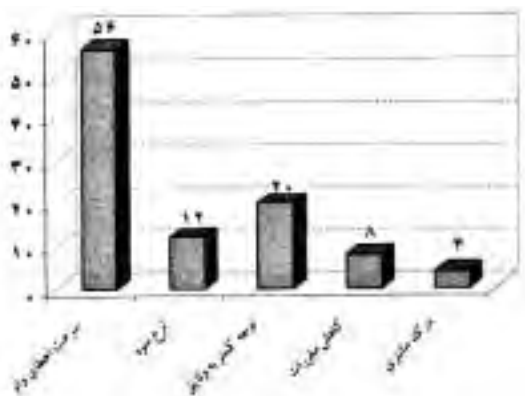
ضریب متغیر تسهیلات اعطایی نظام بانکی (LF): ضریب تسهیلات اعطایی در تابع اشتغال در سطح اطمینان ۹۰ درصد معنی دار بوده و نشان می‌دهد که بعد از متغیر درآمد، بالاترین تأثیر را بر اشتغال دارد. ویژگی مهم این متغیر، قابلیت کنترل آن است، یعنی با اعمال سیاست‌های متنوع و با قوی‌تر کردن اهرم‌های نظارتی، می‌توان تسهیلات بانکی در استان زنجان را به سمت تولید واقعی سوق داد و سطح اشتغال را بالا برد.

ضریب متغیر سرمایه (LK): ضریب سرمایه در تابع اشتغال در سطح اطمینان بالای ۹۶ درصد معنی دار است. این متغیر با علامت منفی در معادله ظاهر شده است و نشان می‌دهد که هر چقدر بخش صنعت به سمت استفاده از تکنولوژی سرمایه بر پیش برود، تأثیر منفی بر تقاضای اشتغال دارد. بنابراین، بایستی در ایجاد صنایع جدید، به این چالش مهم نیز توجه کرد.

۲-۲-۳) مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات بانکی: شش متغیر مهم اقتصادی که در اخذ تسهیلات بانکی مؤثرند، در نمودار شماره چهار نشان داده شده‌اند.

بانکی: شش متغیر مهم اقتصادی که در اخذ تسهیلات بانکی مؤثرند، در نمودار شماره دو نشان داده شده‌اند.

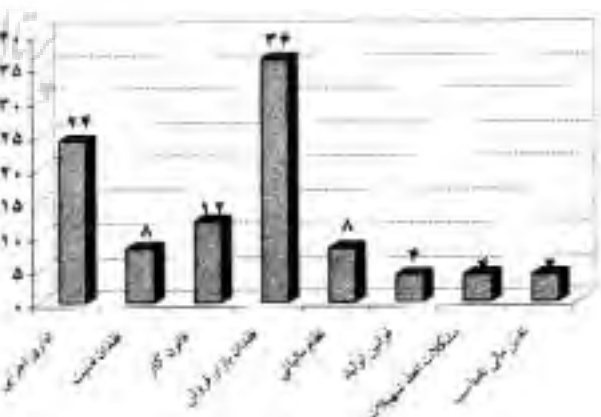
**نمودار شماره دو
مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات از بانک‌ها در
بخش کشاورزی استان**

گزینه نرخ تورم، جزو اولویت هیچکدام از واحدها نبوده است. مشتریان اعتباری در بخش کشاورزی مهمترین معیار را در اخذ تسهیلات، سرعت انجام کار اعلام کرده‌اند و تنها ۱۲ درصد آنان به نرخ سود بانکی حساسیت نشان می‌دهند.

۳-۱-۳) مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدها در بخش کشاورزی: مهمترین مانع در رشد و توسعه واحدهای تولیدی، فقدان بازار مناسب برای فروش محصولات تولیدی معرفی شده است (نمودار شماره سه) که دارای سهم ۳۶ درصد است و به عنوان مهمترین عامل شناخته شده است. برای بهبود وضعیت رشد واحدها و در نهایت افزایش اشتغال و کاهش بیکاری، متولیان امور اشتغال استان بایستی برای ایجاد بازار فروش تولیدات با واحدهای تولیدی بیشتر همکاری نمایند.

**نمودار شماره سه
مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدهای بخش
کشاورزی استان**

۲-۳) بخش صنعت
۱-۲-۳) برآورد تابع تقاضای نیروی کار برای بخش

**متولیان امور
اشتغال، بایستی
تمام تلاش خود را
برای افزایش درآمد
کشاورزان بکار
ببرند و با توانمند
نمودن مالی بخش
خصوصی،
زمینه‌های لازم را
برای کاهش بیکاری
فراهم نمایند.**

شد. با انجام آزمون‌های مختلف برای برآورد تابع تقاضای نیروی کار، بهترین تابع برآورد شده به شرح زیر بدست آمد:

$$LN = -1/23 + 0.520LY + 0.166LF \quad (III)$$

$$t_1 = (-2.2) \quad t_2 = (1.12)$$

$$R^2 = 0.68 \quad F = 25.6$$

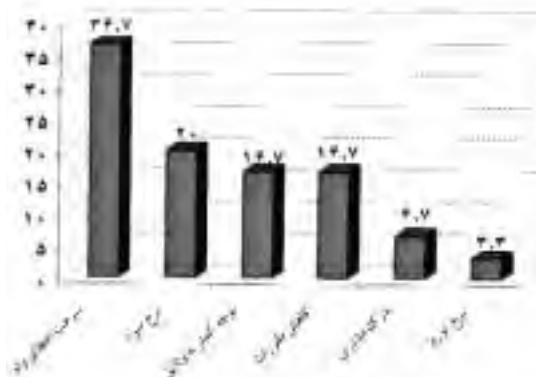
که در آن:
LN: لگاریتم نیروی کار
LY: لگاریتم خدمات (درآمد)
LF: لگاریتم تسهیلات اعطایی بانک‌ها
مدل (III) دارای توضیح دهنده قابل قبول (0.68) بوده و
گرمی مدل در سطح بالایی بدیده شده است.

ضریب متغیر خدمات (LY): این ضریب بالاترین مقدار را در بین ضرایب برآورد شده معادله تقاضای کار داشته و در سطح اطمینان بالای ۹۵ درصد معنی دار است. بالا بودن این ضریب نشان می‌دهد که سطح درآمد کسب شده از واحد خدماتی، نقش اساسی در ایجاد اشتغال در بخش خدمات استان زنجان دارد.

ضریب متغیر تسهیلات اعطایی نظام بانکی (LF):

ضریب تسهیلات اعطایی در تابع اشتغال در سطح اطمینان ۷۲ درصد معنی دار بوده و نشان می‌دهد که بعد از متغیر درآمد، بالاترین تأثیر را بر اشتغال دارد. ویژگی مهم این متغیر، قابلیت کنترل آن است، یعنی با اعمال سیاست‌های متنوع و با قوی‌تر کردن اهرم‌های نظارتی، می‌توان تسهیلات بانکی در استان زنجان را به سمت خدمات واقعی سوق داد و سطح اشتغال را بالا برد. این موضوع با روی کار آمدن دولت

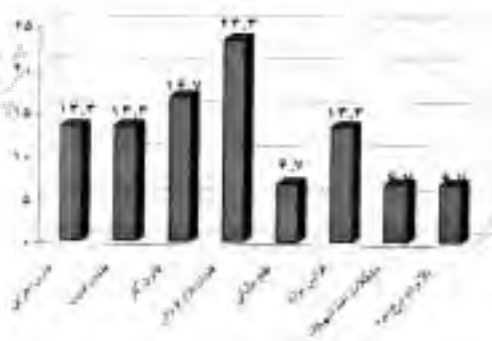
نمودار شماره چهار مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات از بانک‌ها در بخش صنعت استان

۳-۲-۳) مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدها در

بخش صنعت: مهمترین مانع در رشد و توسعه واحدهای تولیدی، فقدان بازار مناسب برای فروش محصولات تولیدی معرفی شده است (نمودار شماره پنج) که دارای سهم ۲۳/۳ درصد است و به عنوان مهمترین عامل شناخته شده است. برای بهبود وضعیت رشد واحدها و در نهایت افزایش اشتغال و کاهش بیکاری، متولیان امور اشتغال استان، بایستی برای ایجاد بازار فروش تولیدات با واحدهای تولیدی همکاری بیشتری داشته باشند و با برپایی نمایشگاه‌های داخلی و خارجی، حمایت قانونی از تولیدکنندگان در سطح ملی و بین‌المللی و ... مشکلات فروش محصولات صنعتی را مرتفع نمایند.

نمودار شماره پنج مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدهای بخش صنعت استان

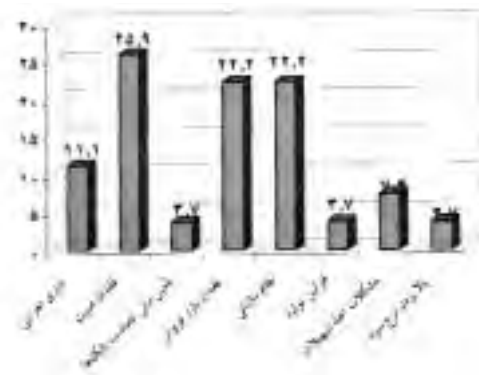

۳-۳) بخش خدمات

۱-۲-۳) برآورد تابع تقاضای نیروی کار برای بخش خدمات استان زنجان: در این تابع، تعداد کارکنان به عنوان متغیر وابسته مدل مطرح بوده و عوامل درآمد، سرمایه، دستمزد و تسهیلات اعطایی به عنوان متغیرهای مستقل مدل می‌باشند. با توجه به اینکه واحد اندازه‌گیری متغیر وابسته (نفر) و متغیرهای مستقل (ریال) متفاوت است، برای برآورد مدل با ضریب اطمینان بالا، از متغیرهای مدل لگاریتم گرفته

فقدان امنیت سرمایه گذاری، مهمترین مانع رشد و توسعه واحدهای خدماتی است.

نمودار شماره هفت
مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدهای بخش خدمات استان

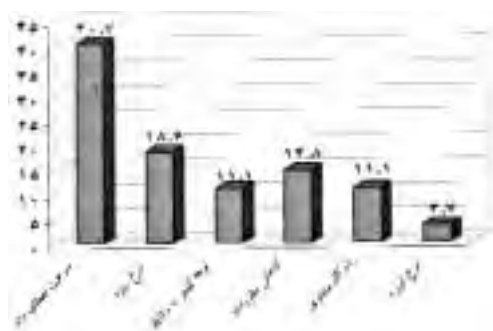

۴) نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۴) تسهیلات اعطایی نظام بانکی بیشترین تأثیر مثبت را (بعد از درآمد) بر ایجاد اشتغال در بخش های مختلف اقتصادی استان دارد. برآورد توابع تقاضای نیروی کار در سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات نشان داد که مهمترین عامل مؤثر در ایجاد اشتغال توسط بنگاه های اقتصادی، کسب درآمد بالاتر یا به عبارت دیگر، فروش مناسب محصولات تولیدی است. بر این اساس، هر چقدر رونق اقتصادی محقق شود و بنگاه ها بتوانند با فروش محصولات تولیدی و خدماتی خود، درآمد (سود) بیشتری را کسب نمایند، دست به سرمایه گذاری جدید می زنند و از ظرفیت های خالی خود استفاده خواهند کرد که منجر به افزایش تولید و اشتغال می شود.

نهم با شدت بیشتری پیگیری می شود که امید است با نظارت های لازم به اهداف مورد نظر دست یابد.
۳-۳) مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات بانکی: شش متغیر مهم اقتصادی که در اخذ تسهیلات بانکی مؤثرند، در نمودار شماره شش نشان داده شده اند.

نمودار شماره شش
مهمترین عوامل مؤثر در اخذ تسهیلات از بانک ها در بخش خدمات استان

۳-۳) مهمترین موانع ایجاد اشتغال توسط واحدهای در بخش خدمات: مهمترین مانع در رشد و توسعه واحدهای خدماتی، فقدان امنیت سرمایه گذاری معرفی شده است (نمودار شماره هفت) که دارای سهم ۲۵/۹ درصد است و به عنوان مهمترین عامل شناخته شده است. برای بهبود وضعیت رشد واحدها و در نهایت افزایش اشتغال و کاهش بیکاری، متولیان امور اشتغال استان بایستی برای ایجاد امنیت سرمایه گذاری در استان تلاش بیشتری نمایند.

**عوامل مهم از نظر
متقاضیان تسهیلات
به ترتیب اولویت
عبارتند از: سرعت
اعطای تسهیلات،
کاهش مقررات دست
و پا گیر، اخذ وثایق
کمتر، نرخ سود
تسهیلات، درک
شرایط مشتری و
سرانجام نرخ تورم.**

تسهیلات اعطایی به عنوان مهمترین عامل سیاستگذاری در افزایش اشتغال و کاهش بیکاری مطرح بوده و متولیان امور اشتغال می توانند از این ابزار به نحو مطلوب استفاده نمایند، چنانکه در دولت نهم این ابزار مورد استفاده برای اعطای تسهیلات به بنگاه های اقتصادی زودبازده و کارآفرین قرار گرفته است، اما در این عرصه بایستی به نکته ظریف زیر هم توجه شود:

۲-۴) انحراف تسهیلات اعطایی به دلیل رانت نرخ سود تسهیلات: پایین بودن نرخ سود تسهیلات بانکی (پایین تر از نرخ تورم) و یارانه در نظر گرفته شده برای این نوع تسهیلات، باعث رانتی شدن اخذ تسهیلات در قالب بنگاه های اقتصادی زودبازده و کارآفرین شده و این امر زمینه را برای فساد مالی و اداری در سازمان های مرتبط بوجود آورده و امکان انحراف سرمایه گذاری ها از بخش مولد را ایجاد نموده است. امید است که با نظارت مستمر بر مصرف این نوع تسهیلات، چالش بوجود آمده رفع شده و هدف طرح که همانا افزایش تولید و اشتغال است، محقق شود.

۳-۴) سهم تسهیلات اعطایی بانک ها در تأمین مالی بنگاه های اقتصادی استان در بخش صنعت بیشتر است.

الف) ۳۴/۲ درصد از سرمایه گذاری انجام شده (سرمایه ثابت برای ایجاد واحد) در بخش کشاورزی استان زنجان توسط بانک ها تأمین مالی شده است.

ب) ۴۶/۴ درصد از سرمایه گذاری انجام شده (سرمایه ثابت برای ایجاد واحد) در بخش صنعت استان زنجان توسط بانک ها تأمین مالی شده است.

پ) ۱۷/۲ درصد از سرمایه گذاری انجام شده (سرمایه ثابت برای ایجاد واحد) در بخش خدمات استان زنجان توسط بانک ها تأمین مالی شده است.

۵-۴) اشتغال زایی مستقیم تسهیلات بانکی در بخش خدمات استان بیشتر از سایر بخش ها می باشد.

الف) سهم تسهیلات اعطایی برای هر کارکن (ایجاد یک فرصت شغلی) در بخش کشاورزی استان زنجان، معادل ۱۲۳ میلیون ریال است.

ب) سهم تسهیلات اعطایی برای هر کارکن (ایجاد یک فرصت شغلی) در بخش صنعت استان زنجان، معادل ۱۷۷ میلیون ریال است.

پ) سهم تسهیلات اعطایی برای هر کارکن (ایجاد یک فرصت شغلی) در بخش خدمات استان زنجان، معادل ۷۷ میلیون ریال است.

۳-۴) مهمترین عوامل مؤثر (موانع) بر ایجاد اشتغال در استان زنجان (بدون در نظر گرفتن متغیرهای اقتصاد کلان) به ترتیب اولویت به شرح زیر از مطالعه میدانی بدست آمد:

۱) عامل نخست: فقدان بازار مناسب برای فروش محصول با سهم ۱۸/۲ درصد.

۲) عامل دوم: فقدان امنیت سرمایه گذاری با سهم ۱۵/۹ درصد.

۳) عامل سوم: بالا بودن نرخ سود بانکی با سهم ۱۵/۹

درصد.

۴) عامل چهارم: مشکلات مربوط به قانون کار با سهم ۱۴/۸ درصد.

۵) عامل پنجم: موانع اداری- اجرایی ایجاد واحد تولیدی (خدمتی) با سهم ۱۳/۷ درصد.

۶) عامل ششم: قوانین دست و پا گیر تولید در استان با سهم ۵/۷ درصد.

۷) عامل هفتم: نظام مالیاتی با سهم ۴/۵ درصد.

۸) عامل هشتم: مشکلات اخذ تسهیلات بانکی با سهم ۳/۴ درصد.

۹) عامل نهم: تأمین مالی نامناسب توسط بانک ها با سهم ۱/۱ درصد.

۱۰) عامل دهم: عدم پاسخ با سهم ۶/۸ درصد.

۴-۶) یکی از اهدافی که این مقاله به دنبال یافتن پاسخ مناسب برای آن بود، شناسایی مهمترین عامل انگیزشی در اخذ تسهیلات (تقاضای پول) از سیستم بانکی است. عوامل مهم از نظر متقاضیان تسهیلات به ترتیب اولویت به شرح زیر می باشند:

۱) سرعت اعطای تسهیلات: این معیار به عنوان مهمترین دغدغه مشتریان نظام بانکی معرفی شده (سهم ۳۴/۱) و چنانچه ملاحظه می شود، حساسیت متقاضیان تسهیلات به این عامل، بیشتر از متغیر نرخ سود بانکی است. بر این اساس، بانک های استان بایستی تمام تلاش خود را برای انجام سریع امور مشتریان بسیج کرده و با ارتقای رضایت متولیان امور تولیدی و خدماتی، باعث کاهش بیکاری شوند.

۲) کاهش مقررات دست و پا گیر: این معیار با سهم

پایین بودن نرخ سود تسهیلات بانکی (پایین تر از نرخ تورم) و یارانه در نظر گرفته شده برای این نوع تسهیلات، باعث رانتی شدن اخذ تسهیلات در قالب بنگاه های زودبازده و کار آفرین شده و این امر زمینه را برای فساد مالی و اداری در سازمان های مرتبط بوجود آورده و امکان انحراف سرمایه گذاری ها از بخش مولد را ایجاد نموده است.

بانک ها دست و پا گیر است، اما این مشتریان در سوالات پایانی پرسشنامه به صراحت اعلام کرده اند که بوروکراسی در سیستم بانکی در مقایسه با سایر سازمان ها پایین تر است. (۳) توجه کمتر به اخذ وثایق: (با سهم ۱۲/۲ درصد) بانک ها اغلب برای اطمینان از بازپرداخت به موقع تسهیلات اعطایی، به اخذ وثایق مطمئن از مشتریان تکیه بیشتری داشته و خود را به عنوان وکیل سپرده گذاران در حفظ منابع مسوول می دانند که در برخی موارد مشکلاتی را برای متقاضیان تسهیلات، به خصوص برای کارآفرینان بوجود می آورد. این چالش بایستی به وسیله اجماع بین متولیان دولتی امور تولیدی و خدماتی، بانک ها و متقاضیان حل شود، چرا که به نظر می رسد هر دو نهاد در این خصوص دارای حق بوده و حرف منطقی می زنند.

(۴) نرخ سود تسهیلات بانکی: سهم این متغیر ۱۲/۲ درصد بوده و متقاضیان انتظار دارند که نرخ سود کمتری را بپردازند. این نرخ در سال های اخیر از طرف مقامات پولی کشور به شدت کاهش یافته و به نظر می رسد که نرخ سود پایین تر از نرخ تورم برای مشتریان بسیار مطلوب شده است. (۵) درک شرایط مشتری: ۱۱ درصد از مشتریان بانک اعتقاد دارند که بانک ها به عنوان تأمین کنندگان مالی، بایستی شرایط مشتری را در موقعیت های کاری مختلف درک نمایند و همواره در کنار آنها باشند.

(۶) نرخ تورم: متقاضیان تسهیلات بانکی به مسأله نرخ تورم کمترین اهمیت را می دهند و در معادلات خود آن را کمتر دخیل می دانند.

۱۵/۹ درصد در مقام دوم از لحاظ اهمیت قرار دارد. متقاضیان اخذ تسهیلات به دلیل عدم آشنایی با نظام بانکداری اسلامی، احساس می کنند که مقررات موجود در

زیرنویس

(۱) متن کامل مبانی نظری، تجزیه و تحلیل آماری، بررسی وضعیت بازار پول کشور و استان و رابطه آن با اشتغال در گزارش اصلی در کتابخانه سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان برای مطالعه تکمیلی موجود است. در این قسمت، تنها چکیده فصل تجزیه و تحلیل آماری آورده شده است.

منابع و ماخذ

- ۱) ختایی، محمود (۱۳۷۸)/گسترش بازارهای مالی و رشد اقتصادی/تهران/موسسه تحقیقات پولی و بانکی بانک مرکزی.
- ۲) رنایی، محسن (۱۳۷۶)/بازار یا نابازار؟/تهران/سازمان برنامه و بودجه.
- ۳) عابدی، علی (۱۳۷۹)/نقش سرمایه گذاری در ایجاد اشتغال- تبریز/سازمان برنامه و بودجه استان آذربایجان شرقی.
- ۴) فرجادی، غلامعلی و حسین عباسی (۱۳۷۶)/بازار کار، اشتغال و بیکاری در اقتصاد ایران/تهران/موسسه عالی پژوهش در برنامه ریزی و توسعه.
- ۵) کشاورزبان پیوستی، اکبر (۱۳۸۵)/بررسی نقش بانک ها در ایجاد اشتغال در استان زنجان/سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان.
- ۶) کشاورزبان پیوستی، اکبر (۱۳۸۲)/نقش بازار پول در سرمایه گذاری خصوصی بخش صنعت ایران/مجموعه مقالات سیزدهمین کنفرانس سیاست های پولی و ارزی تهران/موسسه تحقیقات پولی و بانکی بانک مرکزی.
- ۷) کشاورزبان پیوستی، اکبر و دیگران (۱۳۸۳)/آزادسازی نرخ سود و تأثیر آن بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران/چهاردهمین کنفرانس سیاست های پولی و ارزی تهران/موسسه تحقیقات پولی و بانکی بانک مرکزی.
- ۸) کمیجانی، اکبر (۱۳۷۳)/سیاست های پولی مناسب در جهت تثبیت فعالیت های اقتصادی/تهران/معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- ۹) هادیان، ابراهیم و نرگس صمدپور (۱۳۷۷)/عوامل موثر بر سرمایه گذاری خصوصی/مجموعه مقالات هشتمین کنفرانس سیاست های پولی و ارزی تهران/موسسه تحقیقات پولی و بانکی.

- 10) Barnes, P.Johnson, R. Kulys, A. and Hook.S (1999)/Productivity and the Structure of Employment/Prouductivity Commission Staff Research Paper/ AusInfo, Canberra.
- 11)Blejer Mario . (1979)/The Demand for Money and the Variability of the Rate of Inflation: Some Empirical Results/International Economic Review/ Vol.20/ No.2/PP.545.550,
- 12) Mario I Blejer and Mohsin S.Khan, (1984)/Government Policy &Private Investment in Developing Countries/IMF. Staff Papers/June/PP: 370-81.
- 13)Morisset. Jacques (1993)/ Does Financial Liberalization Really Improve Private Investment in Developing Countries?/Journal of Development Economics/ Vol. 40/No.1/P.133-150.
- 14) Pose, Peters (2000)/ Money and Capital Markets: Financial Institutions and Instruments International Edition/ Mc Graw- Hill